საქართველოს სოც.-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტია — დრ. მთავარ კომიტეტის ორგანო

სოციალისტ-ფედერალისტი

ხუთშაბათი აპრილის 21
1921 წ.
№ 43
ფასი 100 მანეთი

38

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რედაქციის მისამართი:
დამფუძნებელი კრების ქ. № 6
ტელეფონი 12—29

კოოპერატ. „მეურნე“ მომხმარებელთა

საყურადღებოდ:

ხურსათ სანოვაგის სიმწირის გამო მომხმარებლებს სთხოვს გამგეობა შემოიტანოს ავანსი პირველ საჭიროების საგნების შესაძენად, წევრები სანოვაგეს მიიღებენ დამატებით, ავანსების მიხედვით.

გამგეობა.

19

სახელმწიფო დრამის დირექცია, რეჟისორი და მსახიობნი აუწყებენ საქართველოს მოქალაქეთ, რომ აპრილის 17-ს გარდაიცვალა ქართული თეატრის დამსახურებული მსახიობი

კოტე ყიფიანი

მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 18

კვირას, აპრილს 17-ს, მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა

კონსტანტინე დიმიტრის ძე ყიფიანი

მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 822

კვირას, აპრილის 17-ს, მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ, გარდაიცვალა

კონსტანტინე დიმიტრის ძე ყიფიანი

მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 821

გიორგი ბეჟანიძე და პელაგია კონსტანტინეს ასული ლორთქიფანიძეები, შვილები: ალექსანდრე, ბენო და შალვა, რძალი მარიამ ივანეს ასული ტატიშვილები გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მათთვის ძვირფასი სიძის

კონსტანტინე დიმიტრის ძე ყიფიანის

გარდაცვალებას. მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 834

ეკატერინე ტატიშვილისა, ნიკოლოზ, ელენე და დიმიტრი ლორთქიფანიძეები და ელისაბედ ფხაკაძისა აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ მათთვის ძვირფასი

კოტე ყიფიანის

გარდაცვალებას. მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 819

მოსიკო ყიფიანისა, ილია, ევგენი და კლიტონ ყიფიანები აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ მათთვის ძვირფასი

კონსტანტინე დიმიტრის ძის ყიფიანის

გარდაცვალებას. მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 820

თამარი და კოწია ჯაფარიძე შვილებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ მათთვის ძვირფასი ბიძის

კოტე ყიფიანის

გარდაცვალებას. მიცვალებულის დაკრძალვა დანიშნულია დღეს დიდუბეში პანთეონში წირვის შემდეგ რომელიც გადახდილ იქნება ქვაშვეთის ეკლესიაში წირვის დასაწყისი დილის 10 საათზე. 823

საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭო მწუხარებით აუწყებს საზოგადოებას კავშირის წევრის

კოტე ყიფიანის

გარდაცვალებას. 844

საქართველოს ხელოვანთა მთავარი კომიტეტი აუწყებს საზოგადოებას რომ დღეს, აპრილის 21 მოხდება ქართული თეატრის დამსახურებული მსახიობის

კოტე ყიფიანისა

დაკრძალვა

გამოსვენება ქვაშვეთის წმ. გიორგის ეკლესიიდან შუადღის 2 საათზე წირვის შემდეგ.

სახალხო სახლთან არსებული ქართული წარმოდგენის წმ რთველი წრე აუწყებს საზოგადოებას, დამსახურებული მსახიობის

კონსტანტინე დიმიტრის ძე ყიფიანის

გარდაცვალებას. ცხედარს გამოასვენებენ ხუთშაბათს 21 აპრილს ქვაშვეთის ეკლესიიდან. დაკრძალვა დიდუბის ეკლესიის გალავანში საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონში. 837

დავით ლიძიტოვის ძე ფალავანდიშვილი ხიხო დავითის ასული და ნიკოლოზ აპოლონის ძე ფალავანდიშვილები აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ მათთვის დაუვიწყარი ცოლის დედის და სიდედრის

სოფიო ალექსის ასულის ფალავანდიშვილის

ვერის წმიდა ნიკოლოზის ეკლესიაში დანიშნულია 40 დღის წირვა და პანაშვიდი 10 საათზე. 835

დიდად დამწუხრებულნი მშობლები ანტონ დავითის ძე და პოლიქსენი ელიზბარის ასული ცინცაძენი შვილებით, რძლებით და შვილი-შვილებით, აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ რომ აპრილის 24-ს კვირას არის დანიშნული ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი მათთვის ძვირფასი

დ ი ო მ ი დ ე ს

სულის მოსახსენებლად ქ. ლანჩხუთში ნათლისცემლის ეკლესიაში. 833

ფელეტონი

17.

რევოლუციის ემისარები.

რუსეთის რევოლუცია თანამედროვე ქვეყნიერების უდიდესი სტიქიაა. მთელი ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრება, პოლიტიკური ხასიათის ნაბიჯები ოდნავადაც იმაზე არ არის დამოკიდებული თუ ესა თუ ისა დიდი პოლიტიკური მოღვაწე პარტიის ცხოვრების მოედანზე გაბისათვის რას იტყვის, რა დეკრეტს გამოსცემს. ჩვენ შეგვიძლიან ვაპოთ და ვრჩებოთ ცდუდები მიმდინარე საზოგადოებრივი ცხოვრებისა, ერთს დღეს გავაუქმოთ ქონება, ხვალ აღვადგინოთ იგი, სახელმწიფოს ხელში მოვაქციოთ მთელი მეურნეობის აპარატი, შემდეგ კიდევ ამ საქმეში ჩავრიოთ პროფესიონალური კავშირები, საქალაქო კომიტეტები და სხვა და სხვა; ჩვენ შეგვიძლიან ეროვნული პრობლემის პრაქტიკული ახალი შევზღუდოთ და გავაფართოოთ, ავაფორიაქოთ ჩვენი სული ყოველდღიური ინფორმაციით, ავაყვავოთ ქვეყანა, ან ყელყზე დავაყენოთ..., მაგრამ ჩვენს მოღვაწეობას საზღვრავს და წარმართავს ცხოვრების ულმობელი კანონი, რომელიც ყოველ გვარს ჩვენს ფაცა-ფუცს წალეკავს ხოლმე, რომ თავისი საბოლოო კალაპოტი გამოსძებნოს.

რასაკვირველია, ბევრისათვის სრულია უცნობია ამ დიდი ცხოვრების კალაპოტის ძიება, შეიძლება ჩვენც ძალიან, ძალზე ვიყოთ ცხოვრების უხილავ ძირითად კანონს ის გამოცნობაში, მაგრამ უკეთესი ... არის, რომ ბევრს ძალას, რომელიც პირდაპირ გახსნის ... ცხოვრების ზოგიერთ მაჩვენებელს სოციალისტურ არ ესმის ის ხოგადი კანონი, რაც ის ბაზა და ცხოვრების, რომელსაც ხელეხული მოღვაწე ემორჩილება.

ჩვენ რევოლუციის დიდი ხნის პროცესმა ისიც დაგვავიწყა, თუ საიდან დაიწყო არსებული წყობილების ნგრევა, რა იყო ამის მთავარი მიზეზი და ეხლაც ალარ ვკითხულობთ, მოისპო თუ არა ის უკმაყოფილება, რომელმაც დაანთო რევოლუციის ცეცხლი.

ჩვენში, საქართველოში, რევოლუციაზე და რეაქციაზე ამ ბოლო დროს სრულიად მეჩხერი შეხედულება ჰქონდათ. ბევრები წვრილმან ამბებში, თვალსაზრისით სწორ საკითხს და თავის პოლიტიკურ ხაზს არკვევს ამის მიხედვით თუ საით იხრება ბრძოლის სასწორი. რასაკვირველია, რევოლუციის ემისართათვის საკითხი ამ ფარგალში არასოდეს დასმულა, ეს არის დაღლილი ადამიანების ფსიქოლოგია, რომელნიც მოელიან ბრძოლის დასასრულს მშვიდობიანობის სარეცელზე მოსასვენებლად.

სარევოლუციო ბრძოლის პროცესში რევოლუციის ძალა რევოლუციის ფერხულს ეკუთვნის გარეშე რეაქცია—რევოლუციის პიდილში გამორკვეულ ძალთა განწყობილებისა, მაგრამ რევოლუციის ფრაზეოლოგიის ხალხს ხშირად რეაქციონური შინაარსი ახასიათებს, როცა რევოლუციის სისუსტის არგუმენტაციისათვის მაღალ თეორიულ ძიებას მიმართავენ.

საქართველოში კლასიური გამართლება - რეაქციონური მიმართულებისა ეკუთვნოდა მენშევიკებს. სარევოლუციო ბრძოლის დახაწილება ევროპა-აზიით, განდიდება ევროპას და აზიის და სხვა რეაქციის ბუდედ საიდანაც ჩვენ უნდა მოველოდეთ მხოლოდ ბარბაროსობას—პირწავარდნილი რეაქციონური განგაშია მასსის ფართო წრეების რევოლუციიდან გასარიყავად მოგონილი.

რას წარმოადგენს ჩვენთვის რუსეთი და აზია?—რასაკვირველია, ამ საკითხს ჩვენ არ ვაყენებთ კულტურულ პრობლემათა სფეროში. კულტურის მხრივ რუსეთი და აზია გაცილებით დაბლა სდგას ევროპაზე, მაგრამ ერთხელ და სამუდამოდ უნდა აღინუსხოს: რევოლუცია კულტურის დონით კი არ იზომება, არამედ დაჩაგრულ ძალთა რაოდენობით და დაჩაგრულ ხალხების ჩაგვრის სიდიდით, ამ ჩაგვრის მასის მიერ შეგნებით. რუსეთის ძალაი დგახან რევოლუციის ფერხულში იმიტომ, რომ ევროპას კლანჭების შიში რუსეთში განუზომელია, ბოლო აზია სავსებით განიცდის ევროპის პოლიტიკის სიმძიმეს. ეს გაჭირვება რუსეთ-აზიაში არის არა ძალით ეროვნული, ეს გაჭირვება კლასიურიც არის და კომბინაცია ამ ორი იდეისა—ეროვნულისა და კლასობრივისა ქმნის იმ კონცერტს, რომელსაც აწოდებს სარევოლუციო ფრონტის ერთობა რუსეთისა და აზიისათვის.

დიდი გაჭირვება რუსეთისა და აზიისა, კაპიტალიზმის დაბალ საფუძვლების ფონზე, არის ის ფაქტორი, რომლითაც იზღვრება მასშტაბი რუსეთის რევოლუციისა. და უდიდესი ძალა რუსეთ-აზიისა გასოციალისტდება კაპიტალიზმის წყობილების ნგრევაში. თანამედროვე კაპიტალიზმის აღდგენა შეუძლებელია გარეშე რუსეთისა და აზიისა. ევროპამ უკვე დაინახა, რომ გარეშე რუსეთ—აზიის ექსპლოატაციისა მას არ ძალუძს რეხსენ... იღწვევა. და ყველა ანტიკაპიტალისტური ძალის ძოვ ლეობა ევროპას არ დაუმორჩილოს რუსეთ-აზია, სისტემატიური, პერმანენტული ბრძოლა აწარმოოს ვიდრე საბოლოოდ არ აფორიაქებულა ევროპის იგიდაც დაულაგებელი სოციალური და ეკონომიური ცხოვრება.

ამგვარად უმთავრესი ძალა რუსეთის რევოლუციის ემისარებისა მდგომარე

ომს ევროპიულ კაპიტალიზმის დარღვევაში. რუსეთი და აზია ევროპის კაპიტალიზმის რღვევის პროცესში უმთავრესი ძალაა და ჩვენ გვწამს, ყოველი დღე რუსეთ-აზიის ოპოზიციის არსებობისა არის სამარის გათხრა ევროპის კაპიტალიზმისათვის.

მაგრამ ამ პროცესს აქვს არა მარტო ეს მხარე. რევოლიუციას ორი მიზანი, ორი საქმე აქვს. ერთია კაპიტალიზმის რღვევის დანიშნულება, მეორეა დანგრეულ კაპიტალიზმის ნიადაგზე ახალის აგება. რეაქციონური სულისკვეთებით უნდა აიხსნას ის, რომ კომუნიზმის აღმშენებლობის საქმე მხოლოდ და მხოლოდ რუსეთს მიეწეროს. რუსეთის რევოლიუცია, როგორც ნაციონალური რევოლიუცია უეჭველად მოისპობა თუ ის არ გახდა საერთაშორისო რევოლიუციად. რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ რუსეთმა და აზიამ შეასრულოს მთავარი თავისი მისია, ესე იგი ევროპა მიიყვანოს იმ მდგომარეობამდე, როცა ევროპის პროლეტარიატის ერთად ერთი ხსნა იქნება სოციალისტურს რევოლიუციაში.

დღეს ჩვენ ვხედავთ, რომ ევროპამ ვერ შესძლო რუსეთ-აზიის ბობოქრობის ჩახრჩობა, ის დღეს მხოლოდ გერმანიის განადგურებას ლამობს და თავისი ტაქტიკით ყოველ დღე აჩქარებს იმ პროცესს, რომლითაც სულდგმულობს რუსეთი და აზია.

რევოლიუციის სრული გამარჯვება, ეს იგი კაპიტალიზმის დანგრევა და ახალ წყობილების აშენება დამთავრდება მხოლოდ ევროპის რევოლიუციით. კაპიტალისტურ რუსეთისათვის საჭირო კაპიტალისტური ევროპის ლითონი და იარაღები, სოციალისტური რუსეთი საჭიროებს სოციალისტურ ევროპის სოციალისტ სპეცებს და იარაღებს— გარეშე ამ პირობისა არ არსებობს კომუნიზმის აღმშენებლობა და ამიტომ ჩვენ ვამტკიცებთ: რუსეთი და აზია თამაშობს კაპიტალიზმის რღვევის პროცესში, ევროპის რევოლიუციის ემისრები იღებენ განსაკუთრებულ როლს რევოლიუციის მეორე მიზანში—აღმშენებლობის პროცესში.

ბრძოლა რუსეთისა არის ბრძოლა არა ბარბაროსული, არამედ მიმართული კულტურული ევროპის რევოლიუციის პროცესში ჩასათრევად, რათა სოციალისტური ევროპის ძალა, გამოცდილება, ტეხნიკა საფუძვლად დაედოს საერთაშორისო სოციალისტურ წყობილებას.

აშკარაა. მენშევიკური კლასიფიკაცია მოვლენისა: ევროპა და აზია—არსებითად რეაქციონური იდეოლოგიაა, რევოლიუციის პროცესი თვით მიისწრაფის ევროპიულ კულტურისაკენ და ჩვენც გვწამს: რუსეთის რევოლიუციაც გაიმარჯვებს ამ მთავარ მიზნების განადიდ[illegible]ისას.

თედო ღლონტი.

† კოტე ყიფიანი

„... გაწყდა ძაფი და კრიალოსანს „მოაკლდა მძივი“.

მგოსნის ეს სიტყვები გამახსენდა კოტე ყიფიანის სიკვდილზე.

მართლაც და ქართული სცენის „კრიალოსანს“ ამ ორი-სამი წლის განმავლობაში რამდენიმე „მძივი მოაკლდა“.

—კოტე მესხი, სოსო ივანიძე, გიდეონ გედევანოვი, გიორგი იმნელი, ვალერიან შალიკაშვილი, ლადო მესხიშვილი, კოტე ზათირიშვილი და კოტე ყიფიანი.

ამ გარდაცვალებულთა შორის ყველაზე უხუცესი კოტე ყიფიანი იყო! ყიფიანოთ თეატრის ისტორია ვერ დაიწერება და არ შეიძლება, ხელოვნების მემატიანემ „ოქროს ასოებით“ არ აღნიშნოს კოტე ყიფიანის მოღვაწეობა ქართული თეატრის ასპარეზზე.

კოტე ყიფიანი შვილი იყო „მეორე დიმიტრი თავდადებულის“ დიმიტრი ყიფიანისა. მისი დედა, ჰილაშვილის ქალი, თავის დროს განთქმული იყო ქართული წიგნების ზედმიწევნითი ცოდნით.

აი, ასეთ დედმამის ხელში აღიზარდა პატარა კოლე—კოტეს პატარაობიდანვე ეტყობოდა დიდი ნიჭი ენების შესწავლისა. 12 წლიდან ოჯახში ასწავლიდნენ ფრანგულ ენას, შემდეგ მუსიკას, მხატვრობაშიც აღმოაჩნდა ნიჭი და 1866 წელს დიმიტრიმ კოტე წაიყვანა პეტროგრადს, სადაც სამხატვრო აკადემიაში მიაღებინა, მაგრამ გარემოებამ დაამტკიცა, რომ მასში დამალული იყო უფრო ძლიერი ნიჭი „ადამიანის სულის ხატვისა სცენაზე“.

კოტე პირველად სცენაზე გამოვიდა 1868 წელს, როცა ის ჩვიდმეტი წლისა იყო და მაშინდელმა პრესამ ხელად მიაქცია ყურადღება არტისტის ნიჭს.

კოტე ყველა როლს, ხანდისხან ერთიმეორის საწინააღმდეგოსაც, დიდის ხელოვნებით ანსახიერებდა. იგი ხან თუ „პეპოში“ გიქოას თამაშობდა, ხან კიდევ —„სამშობლოში“ სვიმონ ლეონიძეს.

განსვენებულს მრავალი როლი უთამაშნია: აღსანიშნავია ვენეციელი ვაჭარი, რევაზ თავქარიანი, მეფე ლირი, ჟანბოდრი, ზამახოვი, გოროდნიჩი, ოსიპი, სიზოვი, ანდუყაფარ, და მრავალი სხვა და სხვა ტიპის როლი.

კოტეს მოსწონდა უფრო ისეთი როლი, სადაც ადამიანის სულის კვეთების და მიმიკის დახატვა იყო საჭირო.

მისი საყვარელი როლები იყო: მეფე ლირი, შეილოხი, სვიმონ ლეონიძე და ოტია ჯოლია,

ევროპიული ტიპებს გარდა კოტე ყიფიანი საუცხოვოდ ანსახიერებდა ძველს მამულიშვილებს. მაგალითად; ანანია („ღალატი“), ფანტიაშვილი („ხანუმა“) ლეონიძე („სამშობლო“) და ანდუყაფარი („გაყრა“)

მის შექმნილ როლებს შემდეგ და შემდეგ ზოგიერთი ახალგაზრდა მსახიობი ჰბაძავდა და სანიმუშოდ იყენებდა...

კოტე ყიფიანის დამახასიათებელი იყო: შრომა, მოვალეობის სინდისიერად შესრულება და თეატრისადმი უსაზღვრო სიყვარული.

კოტეს ჩვენს სცენაზე სხვა და სხვა, პიესაში უთამაშნია და შეუქნია თითქმის 250 ტიპი.

კოტე მარტო როლის თამაშით არ კმაყოფილდებოდა, იგი მოღვაწეობდა აგრეთვე სამწერლო ასპარეზზე.

თეატრის შესახებ იგი ათავსებდა სხვა და სხვა წერილებს რუსულ-ქართულ გაზეთებში.

სამეცნიერო დარგში კი ყველაზე დიდ შრომად უნდა ჩაითვალოს „რუსულ-ქართულ-ლათინურ-საბოტანიკო ლექსიკონი“ და „რუსულ-ქართული აკადემიური ლექსიკონი“, კოტე ყიფიანის აზრით რუსული სიტყვა სამი ათასი ი უ იქნება და ასორმოცდა ათი ათასი კი უცხო ენებიდან არის გადმორუსულებული, ხოლო ქართული სიტყვები კი ორასი ათასამდე იქნებაო. კოტე ამ ლექსიკონებზე ხუთმეტი წლიწადი მუშაობდა და,—როგორც მისი სხვა მრავალი ნაშრომი,—ესაც დაუბეჭდავია.

კოტე ყიფიანის კალამს ეკუთვნის შემდეგი ისტორიული პიესები: „[illegible] გვირილისა“ „[illegible] დადიანი“ „შეცდომა ქართლისა“ „ორი მამა“ „ვახუშტი სპასალარი“ და სხვა.

ხოლო მის მიერ ნათარგმნი პიესები 50 აღემატება რომლითაც ჩვენი ღარიბი სცენა ერთ დროს სულს ითქვამდა და საზრდოობდა.

მადლიერმა საზოგადოებამ კოტე ყიფიანს მისი 45 წლის სასცენო და საზოგადო მოღვაწეობის აღსანიშნავად 1914 წელს იუბილეც გადაუხადა.

კოტე დაიბადა 1849 წელს, მარტის სამს, გარდაიცვალა 71 წლის მოხუცი ძველი სტილით მარტის სამს.

მართალია, კოტე „წლოვანობის დაზიდულობის“ გამოისობით იშვიათად სწყალობდა ქართულ სცენას, მაგრამ იგი ყოველთვის დიდის ინტერესით ეკიდებოდა ახალ თეატრს და თითქმის არც ერთი პიესა არ გაუშვია, რომ არ მოესმინოს.

ბოლო დროს კოტე დიდის ხალისით და სრულიად უსასყიდლოდ მონაწილეობდა ქალაქის განაპირა უბნის მუშათა აუდიტორიებში.

კოტეს ღვაწლს არასდროს დაივიწყებს ქართველი საზოგადოება, და თუ ქართველმა ხალხმა მისი მამის მოქმედებაში იცნო თავისი თავი და დიმიტრი ყიფიანი წმინდანათ გამოაცხადა. იგივე ქართველი საზოგადოება მოწიწებით შეინახავს კოტე ყიფიანის სახელს და მის მიერ განსახიერებულ ქართველებს (ლეონიძეს თუ ანანიას), ყოველთვის წინ წაიძღვარებს განსაცდელის ჟამს...

უჯავრელი.

კოტე ყიფიანის დასაფლავება.

დამსახურებულ ქართულ სცენის მსახიობის კოტე ყიფიანის დასაფლავება შესდგება დღეს 21 აპრილს. წირვა დაიწყება დილის 10 ს. ქვაშვეთის ეკლესიაში. ცხედარს გამოასვენებენ დაახლოვებით 12 ს. დამკრძალავ კომიტეტმა თავის სხდომაზე დაადგინა ეთხოვოს რაბის, რათა მან იშ. მდგომ. ლის პროფკავშირის წინაშე რომ დაწეს[illegible]ულებებმა გაანთავისუფლონ მუშაობიდან ის მუშა-მოსამსახურენი, რომელნიც მოისურვებენ განსვენებულ ნიჭიერ მსახიობის დასაფლავებაზე დასწრებას. სიტყვები წარმოთქმულ იქნება შემდეგ ადგილებში: ქვაშვეთის ეკლესიის გალავანში, სახელმწიფო დრამის თეატრის, სახალხო სახლის წინ და დიდუბის პანთეონში სადაც დაასაფლავებენ განსვენებულს. ვისაც სიტყვის წარმოთქმა სურს, მან წინადვე ეს უნდა განუცხადოს დამკრძალავ კომიტეტს. ამ დღეს ქართული წარმოდგენები არსად არ შესდგება [illegible] არის განსაზღვრული. მწერალთა [illegible] შირი [illegible] ცვლილ[illegible]ის გამო მწერალთა სამქომ თავის სხდომაზე პატივი სცა განსვენებულის ხსოვნას ფეხზე ადგომით და დაადგინა დაესწროს მთელი თავისი შემადგენლობით.

1-ლი მაისობა.

მოსკოვის კომინტერნის სამაისო მოწოდება, ყველა ქვეყნების მუშებს. მსოფლიო ნანგრევებს წარმოადგენს, კიდევ ერთი წელიწადი გავიდა და რუსეთის გარდა, არც ერთ ქვეყანაში, მუშათა კლასს არ შეუძლიან გამარჯვებით იამაყოს. ყველა ქვეყნების კაპიტალისტები ხარობენ, ვითომც დარწმუნებული იყვნენ თავის საბოლოო გამარჯვებაში. გავიდა წელიწადი, რომლის განმავლობაშიც, საჭე კვლავ ბურჟუაზიის ხელში, ხოლო მსოფლიო უფრო მეტად ეცემა ვიდრე როდისმე, მონარიკლებულია დამარცხებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებში—გერმანიაში და ავსტრო-უნგრეთში გაჭირვება იზრდება. ეს ქვეყნები თანდათან გადაიქცნენ მსხვერპლად საერთაშორისო მტაცებლითა, რომელნიც მოჰყავენ უკანასკნელ დიდ-ლაფს. ამასთანავე ერთად ადგილობრივ ექსპლოატატორები კარგ საქმეებს სჩარხავენ ხოლო მუშათა მასსების საჭიროებ[illegible] დღითი-დღე იზრდება. დიდი ხანია ე[illegible] ეულმა ფასებმა გადააჭარბეს შრომის ხელფასს. თუმცა დუქნები სავსეა [illegible] ქონლით. მილიონობით ხალხმა არ იცის როგორ გამოკვებოს თავისი ბავშვ[illegible] და როგორ დაიფაროს თავისი სიშიშვლე.

ამერიკაში 4 მილიონი უმუშევარი ინგლისში—2 მილ. საფრანგეთში მ[illegible] ფრანკის რღვევა ძლიერდება. ინგლისში, რომელიც ყველაზე გამარჯვებულ ქვეყანაა, გაფუ[illegible]ცვას ტალღა ტალღას მისდევს. პარიზის, ლონდონის და ნიუ[illegible]კის ბირჟას ძოძალადე ბრბოები [illegible]რობენ, რომ შესძლებენ ნახევარ მსო[illegible]ლიოს მცხოვრებთა გამათახოვრებ[illegible] მშვიდად ბატონობას. მაგრამ ისინი მ[illegible] სტყუვდნენ. მათ ხოვრებს ყიდვა არ [illegible] ძლიანთ და მსოფლიო მტაცებლებს არ შეუძლიანთ თავის ნაწარმოებ[illegible] გამდიდრება. 2-ნახევარ წელზე მ[illegible] გავიდა, ხოლო მსოფლიო კაპიტალ[illegible]

მეტაფიზიკის დღიური.*)

II. ინტელექტის რევოლიუცია

ტფილისი. აპრილის 15-ს.

შპენგლერის წიგნს, რომელიც ავტორის თქმითაც ერთგვარი გამოცხადებაა ნაომარ ევროპის კულტურულ წრეებისათვის, შეიძლება გალური გენიის ანრი ბარბიუსის La Luer dans l'Abime (შუქი უფსკრულში) დაუპირდაპიროთ.

მსოფლიო ომის ქარტეხილის წინა დამეებში იოჰანეს შლაფ სწერდა: რა არის გონება?

გონება ჰმ, გონება გზა დაბნეული უსინათლო მათხოვარია სოფელ-სოფელ რომ ხეტიალობს უგზო უკვლოდ...

რა არის გონება?

გონება ჰმ...

ეს იყო მსოფლიო ტრაგედიის უვერტიურა. ევროპიულმა ცრემმა ნაციონალიზმის ალისფერი სისხლით შეღებეს ღასავლეთის ცისკარი და წითლად შეიღება ჰაგაში აგებული თეთრი სასახლე ზავისა. ევროპა გაგიჟდა ომის დროს, ოქსფორდის და ბერლინის უნივერსიტეტებმა და სორბონამ დოქტორ ჰონორის კ უზა დაურიგეს ჭხამიან პოლიტიკოსებს და ხელგასისხლიანებულ გენერლებს.

მარტო ვენეზილოს საპატიო დოქტორის ხარისხი რათა ღირს!

გონება განიდევნა მოაზროვნე ადამიანების წრიდან.

დღესაც ევროპის ერები სავსებით ვერ გამოერკვეულან იმ საშინელი ვაკხანალიიდან რომელიც გაიმართა მთელს ევროპაში ერთი ჯალთსნური კაპელმაისტერის ხელის ვაქნევაზე.

ანრი ბარბუსის სახელი საკმაოდ ამშვენებს ახალგაზრდა, დიდ ფრანგთა პლეიადას, რომლის ინტელექტუალურ რეჟისორებად ანატოლ ფრანს და რომაენ როლან ითვლებიან.

ტყუილა ჰგონია ოსტვალდ შპენგლერს რომ იგია ერთად ერთი და ჭეშმარიტი, მემკვიდრე გოეთესი.

შპენგლერი უფრო ჰეგელის მოწაფეა.

როცა გოეთემ კანტის კრიტიკა წაიკითხა მან წამოიძახა:

„ჩემს თავში ისე განათდა თითქოს ბნელიდან სინათლიან ოთახში შევსულიყავიო“.

შპენგლერი ნეგატიურად ეპყრობა ევროპის კულტურას, იგი აღმოსავლეთიდან მოელის სხივს. გოეთეს სხივმოსილი მომავალი სწამდა.

გოეთეს ინტელექტუალური მემკვიდრეობის დაჩემება ანატოლ ფრანს, ანრი ბარბუსს და რომენ როლანს თუ ეტყობათ.

ბარბუსიც იბსენიკით ჰეგელით იწყებს.

გერმანელ ფილოსოფოსთა გავლენა ფრანგის მოაზროვნეებზე ჰიპოლიტე ტენიდან დაიწყო, ბარბუსის და რომენ როლან აგრძელებენ ამ გერმანულ გავლენის ზონას.

გონების ამბოხი, ინტელექტის რევოლიუცია. ასეთი სათაური აქვს ანრი ბარბუსის ახალ წიგნის ერთ ერთ თავს. სისხლისაგან დაცლილი ადამიანობა ისევ ეძახის ევროპიდან განდევნილ ქალღმერთას გონებისას.

უკუვიქცეთ კანტისკენ გაიძახოდენ გერმანიის ინტელექტუალები მთელი უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში.

უკუ ვიქცეთ გონებისაკენ, გვიყვირის ანრი ბარბუს.

ყოველი ერი თავის საუკეთესო შვილთა პირითა და ბაგით ეწევა თვით, კრიტიკის მძიმე კურტანს.

ბარბუსი სიმპატიური წარმომადგენლია ახალი საფრანგეთისა. იგი სრულიად არა გავს არც ნახევრად ისტერიულ, ყოვლისშემძლე რევანშისტ ვიქტორ ჰუგოს და არც გერმანოფობს მორის ბარეს რომელმაც შარშან ასეთი ბარბაროსული აზრი წარმოუდგინა საფრანგეთის განათლების დეპარტამენტს: გავნდევნოთ საფრანგეთის შკოლებიდან გერმანული ენა, რადგან კობოლდები გერმანულ სახალხო თქმულებათა და გერმანიის ფილოლოგიის ზეკაცები ევროპას წალეკავენო.

უკუ ვიქცეთ გონებისაკენ ჰქადაგებს ანრი ბარბუსი. ჩვენ ვერ გავყვებით ანრი ბარბუსის გაღვიძებულ იმედის აღმაფრენას. მისი აზრით ახალი ჰარმონიული მსოფლიო წყობილების ცისკარმა შემოანათა ევროპას და ეს ცისკარი აღმოსავლეთიდან—მოსკოვიდან მოდის. ვინიცის?

განა კომუნიზმის იდეები პარიზიდან არ ჩამოიტანა ლენინმა მოსკოვს?..

დღეს დილემაა დასმული მოაზროვნე ადამიანების წინაშე ადამიანთა საზოგადოება ან უნდა გაიქცეს კომუნიზმის მორევში, ან ევროპიული ძველი კულტურა უნდა აფეთქდეს ამბობს ბარბუსი.მაშასადამე ადამიანობამ მწერლებისაგან უნდა ისწავლოს თუ როგორ უნდა მოაწყოს თავისი ცხოვრება. (მე ვგულისხმობ ფუთურისტ კომუნიზმს). ეს გაპრიმიტივება— ეს უკან წასვლაა.

გოეთე კი ამბობდა, რომ ბუნებას მთელი ძალღონე ჯიშისა და გვარის ინდივიდუაციისკენ მიუმართავსო.

ბარბუსის თქმით სამყარო ახლო მომავალში უნდა დაეწყოს მარტივ და ნათელ კანონებისა და იმპერატივების მიხედვით.

ბარბუსი: „გონება და ადამიანობა კმარებს სულების გასაახლებლად, ზოგად ადამიანურ სულის აღსადორძინებლად“.

მაგრამ ბარბუსის რადიკალური შეცდომა ესაა:

ბოროტება ადამიანობისაგან კი არ წარმოშობილა, არამედ საგნებისაგან.

არ შეიძლება, რომ ბარბუსის დებულება უკუღმა შევაბრუნოთ?

ადამიანი წარმოსდგება ბოროტებისაგან.

იბსენს, რომელიც აგრეთვე ჰეგელის მოწაფეა, მტკიცედ სჯეროდა, რომ თვით ადამიანი „ცუდი“-ა, ცუდი არა როგორც ზნეობრივი დებულება, არა, ცუდი მასალისაგან შემდგარი და გაკეთებული.

ყოველივე ბოროტების თესლი თვით ადამიანის შინა არსებაშია დათესული, არ არსებობს კარგი და ცუდი საგანი თავისთავად.

ჩვენ ვცხოვრობთ მსოფლიო კაპიტალიზმის ეპოქაში ჯერ კიდევ, ვიდრე კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა არსებობს.

ამ მსოფლიო კაპიტალიზმის ნიადაგზე შეეტაკენ ერები ერთი მეორეს.

ყოველი ომი ზავით გათავებულა დღემდის.

ეს ომი ლამისაა ქაოსით გათავდეს.

ახალი ნაჭედობის სოციალური წყობა ტირანებს ეძებს.

ჭეშმარიტებას ცვალებადი საგნები კი არ შეიცავენ.

ჭეშმარიტება მხოლოდ ადამიანების განსაზღვრული წრის თავში ბუდობს.

უნდა აენთოს ეს მიმქრალი ლამპარი ჭეშმარიტებისა, რომ უფსკრულისაკენ დაქანებული ადამიანობა შეჩერდეს.

გონების ნაპერწკალი უნდა აენთოს ბარბუსის აზრით, რომ ჩვენ წინ მიშვებული, პირუტყვული ინსტიქტებით დანისლული უფსკრული იცნოს ადამიანობამ.

სინათლე, სინათლე „Clarxe'“ უნდა ჩამოუშვას ადამიანების დაბნელებულ გონებაში, ნელი სითფოს სახით და არა ცეცხლის პირით, რომელიც ყველაფერს ანგრევს.

გონებას მხოლოდ გონებას უნდა მივმართოთ.

უკუ ვიქცეთ გონიერებისაკენ. გვასწავლის ბარბუსი.

გონებას მივაკუთვნოთ უპირველესობა, არა გრძნობას.

იდეისგან უნდა იშვას გრძნობა [illegible] არა იდეა გრძნობისაგან.

„არაფერი არაა ქვეყანაზე ისე თვ[illegible] წარმტაცი, როგორიცაა თვით შექმ[illegible]ბილი გრძნობათა ღელვა და გონებ[illegible] სხივით გამთბარი სიყვარული“.

ეს იდეები ზარატუსტრას მადლ[illegible] ჯიშის ადამიანის თავიდანვე გამჯდ[illegible]

გონება ადამიანობისა უნდა ამბ[illegible]დეს, უგუნურობას და ბარბაროსო[illegible] წინააღმდეგ.

აქედან კიდევ ერთი ნაბიჯია ნ[illegible] ნიცშესეულ მაღალი რანგის ინტელ[illegible]ტუალურ არისტოკრატიის დე[illegible]ციამდის.

თითქმის ყოველი რევოლიუცია მსო[illegible]ლიო ისტორიის მანძილზე, პირვ[illegible] ხანებში გაგებული იყო როგორც [illegible]ვოლიუცია გონების წინააღმდეგ. მარ[illegible] საფრანგეთის რევოლიუციამ რამდე[illegible] მსხვერპლი შეიწირა ამ მხრით.

ისეთი ნათელი ინტელექტი, როგორ[illegible] იყო ჰიპოლიტე ტენი ბედავს საფრანგე[illegible] რევოლიუცია დაგმოს. მხოლოდ ამ[illegible] თვის შეეხო იპოლიტე ტენი ნეგატ[illegible] რად საფრანგეთის რევოლიუციას.

დღეს არისტოკრატია როგორც ჩა[illegible] მავლობითი ისე ნავთისა და ნახშ[illegible] „არისტოკრატია“ სანახევროდ მ[illegible] განადგურებულია.

ახლა უნდა შეიქმნეს ინტელექ[illegible]ლური არისტოკრატიზი, ინტელექ[illegible]ლური არისტოკრატია, რომე[illegible] ხელთ უნდა აიღოს ანრი ბარბუ[illegible] Clarte'ო დროშა.

უნდა დაიწყოს ამბოხი გონებისა. ამბ[illegible] ინტელექტისა. მხოლოდ გონებას შე[illegible] მენტორობა გაუწიოს ადამიანს ვნებ[illegible] და ფსიქიურ სტიქიონთა ზღვაურ[illegible] გამოსასვლელად. მანვე უნდა დაღ[illegible] საზოგადოებრივი ცხოვრების უსამ[illegible]თლობის ხუნდები, როგორც გ[illegible]

*) „უმართულო სკეპტიციზმის“ მეორე სერია ჯერ ჯერობით არ დაიბეჭდება რადგანაც ავტორს გადაწყვეტილი აქვს, მთლიანად წეიკითხოს დღიური! პირველი თავი „ტფილი'სში“ ამ მოკლე ხნის განმავლობაში რედაქცია.

ვერ შესძლო მოეწესრიგებია მსოფლიო მეურნეობა. ერთად-ერთი, რაც მან შესძლო, ეს ისაა, რომ მან ძველს ახალი დაუმატა. მსოფლიო ომის შედეგები ჯერ კიდევ არ მოსპობილა, ხოლო ახალი ომი მოგველის. თუ რომ მსოფლიო პროლეტარიატი არ მისწვდება და ყელში არ წაუჭერს კაპიტალიზმს, მაშინ მას ისევ დაუღვრევინებენ სისხლს მსოფლიო კაპიტალის ინტერესებისათვის, მაინც და მაინც საქმე ისე არ იქნება, როგორც ამას ფიქრობენ კაპიტალისტები. მსოფლიო პროლეტარიატი არაა დამარცხებული, მსოფლიო რევოლიუცია წინ მიდის. ბურჟუაზიამ ფაქტიურად დაამტკიცა თავისი უძლურობა მსოფლიო მოწყობაში. ახალი და ახალი მასსები მიისწრაფიან რევოლიუციის გზისკენ და მჭიდროთ აკავშირებს თავის საომარ რაზმებს. საბჭოთა რუსეთი გასაქანს არ აძლევს მსოფლიო რეაქციას დაამარცხოს იგი. ინგლისიც კი იძულებული გახდა რუსეთთან სავაჭრო ხელშეკრულება დაედვა. თუ რუსეთის პროლეტართა გაჭირვება დიდია, მისი ავანგარდი საბჭოთა მთავრობის დროშის ქვეშ სდგას და შესძლებს თავი მოუყაროს მერყევსა და მოჭანცულ მებრძოლთ და შესძლებს ახალ იარაღის გამოსჭედავს კონტრ-რევოლიუციის წინააღმდეგ.

თეთრი ტერორი ისპანიაში და სერბიაში იმის დამამტკიცებელია, თუ როგორ უიმედოდ გრძნობენ თავს იქაური ხელისუფალნი. სხვა ქვეყნებში კომუნისტების დევნა იმის დამადასტურებელია, რომ გაიდება ხიდი რევოლიუციონურ რუსეთსა და მათ შორის. ვერავითარი დევნა ვერ შეაჩერებს კომუნისტურ იდეის გამარჯვებულ მსვლელობას, საფრანგეთშიც კი, სადაც ეს იდეა არა თუ დაიბადა, არამედ პარიზის კომუნის წამებულთა სისხლშიც კი მოინათლა.

კომუნისტური ინტერნაციონალი ემზადება კონგრესისათვის, რომელიც იარაღს ლესავს ელემენტების გასაწყვეტად, რომელნიც სცდილობენ ბრძოლის ცეცხლის ჩაქრობას.

შეტევა უფრო ვრცელ ფრონტებზე ფართო წყებად, ამ ლოზუნგით უახლოვდებით პირველ მაისობას. საჭიროა ყველგან ჩაუდგით სათავეში ბრძოლას, რომელსაც აწარმოებენ უპარტიო ფართო მასსები თავი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ. შესაძლებელია დღეზე დადგეს წუთი, როდესაც მუშები ღიად მოისურვებენ მომაკვდავ კაპიტალიზმისაგან მიყენებულ ტანჯვა-წამების კვლავად მოთმენას. მაშინ კომუნისტური ავანგარდის გაბედული შეტევა თავისთავად გაიტაცებს მუშა კლასის ფართო მასსებს. მათი მიზანი იქნება ბრძოლა ძალა უფლების მოსაპოვებლათ. კომუნისტური ინტერნაციონალი მოგიწოდებთ მოაკრიფოთ მთელი თქვენი ძალღონე, შეკავშირდეთ, შეერთდეთ, რაც შეიძლება მჭიდროთ, შესუდგრა არა დაქუნარებულ, საპარლამენტო საპროპაგანდო მუშაობის ხანასთან, არამედ უფრო გამწვავებულ, რევოლიუციონურ, მასსიურ ბრძოლების ხანასთან. ყველა ქვეყნების კომუნისტების დანიშნულება არის ამ ბრძოლაში მოწინავე შემნატრებულ ბათალიონათ. ჩვენი, სისხლით მორწყული ალმაშენებლობის მიზანი ის კი არ არის, რომ გავხდეთ სიმბოლოდ მომავალ ბრძოლისა, არამედ ის, რომ წინ ვიდოდეთ სადღეისო და სახვალიო რევოლიუციონურ ბრძოლაში.

ჩვენ გვინდა პირველს მაისს დავანახოთ ყველას, რომ მზათ ვართ მსოფლიო ბურჟუაზიასთან სებრძოლველად. პირველ მაისს აღვმართავთ ჩვენ წითელ ალამს ქარხნებზედ, წავიმძღვარებთ მას მასსიურ დემონსტრაციების წინ, ავაფრიალებთ ისე, რომ მასზედ ამობეჭდილმა სიტყვებმა შუქი მოჰფინოს სიგრძე-სიგანეთ და შეჰღაღადონ დაჩაგრულ პროლეტარულ მასსებს. შემოკრებით რიგებში ყველა ჩაგრულნო და ტანჯულნო, ექსპლოატაციის და ხოცვაჟლეტის მსხვერპლნო. ძირს ბურჟუაზიის ცხადად დაფარული ლაქია-მსახურნი.. გაუმარჯოს საბჭოთა რუსეთს, მსოფლიო რევოლიუციის ბურჯს. გაუმარჯოს საბჭოთა რესპუბლიკების საერთაშორისო კავშირს.

ყველა ხაგუბერნიო კომიტეტებს.

კომპარტიის ცენ. კომიტეტს საჭიროთ მიაჩნია ერთხელ კიდევ მიმართოს ყველა პარტიულ ორგანიზაციებს პირველ მაისის დღესასწაულობის შესახებ. ამ დღესასწაულის მოწყობასთან, მისი საერთაშორისო ხასიათის ხაზგასმით აღნიშვნასთან და აგრეთვე იმ გახსხვავების გამომჟღავნებასთან ერთად, რომელიც არსებობს ამ დღის უქმობაში საბჭოთა რუსეთსა და სხვა ქვეყნებ შორის, საჭიროა განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს იმას, რომ ეს დღესასწაული იყოს მასსიური დღესასწაული. ამ დღეს უნდა უქმობდეს არა მარტო შეგნებული და პარტიებში შეკავშირებული პროფკავშირები, არა მარტო ქალაქის მუშათა კლასი, არამედ სოფლებიც. რუსეთში ამ დღის უქმობის ისტორია გვიჩვენებს, რომ სოფლის მცხოვრებნი თანდათან მეტს მონაწილეობას იღებენ მასში, ქალაქის მუშათა კლასთან ერთად და ამით განამტკიცებენ კავშირს სოფლის და ქალაქის მშრომელთა შორის. რადგანაც პირველი მაისობა იღებს ჩვენს ქვეყანაში სწორედ ამისთანა ხასიათს, უნდა დაბეჯითებით გაუგონოდეთ ამ დღეს ყველა იმას, რაც კი დაგვაშორებს მშრომელთა ფართო წრეებს. იმის გამო, რომ პირველი მაისის დღესასწაული სწორედ იმ დღეს მოდის, რა დღესაც მოდის ქრისტიანული დიდი დღესასწაული, აღდგომა, ცენ. კომიტ. ერთხელ კიდევ მოაგონებს ყველას, რომ არასგზით არ იყოს დაშვებული, მცხოვრებთა რელიგიურ გრძნობის შემლახველი, რაიმე გამოსვლა. ამას დიდი მნიშვნელობა აქვს როგორც ქალაქისათვის ისე სოფლისათვის. პროლეტარების პირველ-მაისის დღესასწაული უნდა გახდეს მშრომელი გლეხკაცობის ჭეშმარიტი დღესასწაულად. ცენტრ. კომიტეტის მდივანი **ორახელაშვილი**.

ლის ნიადაგმა ზამთრის ყინვების მეზარდები.

დღეს ყველა გრძნობს არსებულ რეჟიმების გულქვაობას, აბსურდულ ტერორიზმს.

„ჩვენ თვალწინ ბობოქრობენ გააფთრებული მასსები, მოითხოვენ პურსა და სამართალს, თავისუფლებას და ბედნიერებას. მილიონები იდევნიან სამართლიანობის, მიწიერ სამოთხის დასამყარებლად და კეთილის შექმნით აღტყინებულნი ბოროტების უკვდავ თესლებს აბნევენ სისხლიან ხნულებზე".

თვით ურყევი რწმენაც ვერ ესაძირკვლება იდეალურ მსოფლიო წყობას.

ჩვენ უნდა დავძლიოთ ჩვენს შინაარსებში ყოველივე ძველი და ტრადიციული.

უბრალო და გულწრფელ ადამიანებმა მეცნიერის პრეციზობით უნდა გამოიკვლიონ და გამოსძებნონ გონების ხელმძღვანელობით ის გზები, რომელთა ადამიანების ბედნიერებისა და სიყვარულისაკენ წაყვანა შეეძლოთ, ამის მედიუმიც ინტელექტი უნდა იქნეს.

ბარბიუსი ფიქრობს, რომ ქვეყანაზე ისეთი სოციალური წყობაც წარმოსადგენია, რომელიც ინდივიდუალურ თავისუფლების გარანტიებზე დაემყარება.

აქ ბარბიუსი ღალატობს გოეთეს, რომელიც მიუხედავად პარიზის 1789 წ. განონადისა დაქინებით, იმეორებდა:

პუნებას მთელი თავის ძალა ინდივიდუაციას საკენა აქვს მიქცეული!

ბარბიუსი მოითხოვს კლასების გაუქმებას და საყოველთაო შრომის ბეგარას, რათა ქვეყანაზე იმდენიმე მჭამელი პირი იქნეს, რამდენიც მუშა ხელი.—

ვინ იცის ეს გადაჭარბებული ტირადა გონების მიმართ, ანალოგიურია პარიზში გონების ქალღმერთის ძეგლის აგებასთან.

ამავე საუკუნეში საფრანგეთის ერთ ერთ კოლეჯში პატარა კორსიკელი ბუნაპარტე გულმოდგინეთ სწავლობდა მათემატიკას.

სულ რამოდენიმე წლის შემდეგ საფრანგეთი ისტერიული ქალივით ყელს მოეხვია თავის „ძლიერ ქმარს".

ერთ რამეში უნდა შევთანხმდეთ ყველანი, არ კმარა რომ რევოლიუცია მარტო ქარხნებში მოხდეს, არამედ ადამიანების თავებშიაც.

რადგან ადამიანის თავი უსაკვირველესი ქარხანაა ახალი და დიდი იდეებისა.

განა ასე მალე უნდა დავივიწყოთ ჟან ჟაკ რუსსოს დიდი ევანგელია სიყვარულისა, ბუნებისა და გულისა?

Le pays det chimères est en ce monde le seul digne d'etre habité.

ოცნებათა ქვეყანაა ღირსი მხოლოდ, იყოს ჩვენი სამშობლო. ჟან ჟაკიც საფრანგეთის კულტურის პირმშოა.

ანრი ბარბიუსს სულ მიუვიწყებია ნოველა ელოიზა და სავოიარდელი ვიკარის აღსარება.

ბოლოს თვით რუსსოს სახელმწიფო, იდეალური სახელმწიფო ნაგრძობი და ნაზმანევი ახალი მსოფლიო გეგმაა.

რუსსოს ღვთის მოსავი რელიგიოზობამ მიგვიყვანა მის „კონტრა სოსიალამდის". რუსსოს არ აკლდა ის რელიგიური ექზალტაცია, რომლისაგან ეგზომ შორსა დგას ანრი ბარბიუს.

უფრო მეტი რელიგიური პათოსი მოგვესმის ჩვენ რუსსოს აღსარებიდან.

იგი, როგორც ფრანცისკო ასისელი და საშუალო საუკუნის რელიგიოზური მისტიკოსები ქრისტიანული თანასწორობის და კაცთმოყვარეობის სწავლით უახლოვდება იდეიას თანასწორობისას.

ბოლოს პასკალი..

Le coeur a des raisons que la raison ne connaît pas.

კონსტ. გამსახურდია.

აგრონომიული წრე სახელმწიფო უნივერსიტეტთან

სახელმწიფო უნივერსიტეტთან არსებობს ფრიად სიმპატიური აგრონომიული დარგის სტუდენტთა „საზოგ. აგრონომიული წრე". განსაკუთრებული პირობები, რომელშიაც უხდებოდათ სტუდენტებს აგრონომიული ცოდნის შეძენა, აგრეთვე, უდიდესი სოციალური რეფორმების დროს გარკვეული და სწორი აგრონომიული აზროვნების შემუშავების საჭიროება, რითაც მომავალი აგრონომები უნდა გასულიყვნენ ხალხში სამუშაოთ, აუცილებლად მოითხოვდა ამისათვის შესაფერ თავისუფალი ორგანიზაციის მოწყობას. ასეთი ორგანიზაცია დაარსდა აგრონომიული დარგის პროფესორების ლექტორების მხურვალე მონაწილეობით მიმდინარე წლის თებერვლის პირველ რიცხვებში „საზოგ. აგრონომიული წრის" სახით. გარდა აკადემიური მუშაობისა, წრეს მიზნად აქვს დასახული, შეძლების და გვარად ხალხისთვის პირდაპირი აგრონომიული დახმარების გაწევაც და მრავალი სხვა, რომლის განხორციელებას ის შესძლებს, თუ გარეშე პირობებმა ხელი არ შეუშალა. წრე, თუმცა ფორმალურად დაარსდა თებერვლის პირველ რიცხვებში, ომამდის მაგრამ არა ოფიციალურათ ის წინათაც 2—3 თვით ადრე არსებობდა და ამ დროს განმავლობაში ბევრი რამის გაკეთებაც მოახერხა. უპირველესი დამსახურება მდგომარეობს იმაში, რომ წრემ თავისი მუშაობით მრავალი მომხრე მოიპოვა როგორც შინ სტუდენტთა შორის, ისე გარეთაც. მისი წევრთა რიცხვი დღითი დღე იზრდება და მუშაობა ღვივდება. მიუხედავად მოკლე დროისა, წრემ შესძლო გამართვა 20-ზე მეტი აგრონომიული ხასიათის მოხსენებებისა, უმთავრესად თავისი (სტუდენტთა) საშუალებით, რომლის გარშემო იმართებოდა სჯელობა უნივერსიტეტის პროფესორების და გამოცდილ აგრონომ-ეკონომისტების მონაწილეობით. წრემ მოახერხა, ჯერჯერობით, აგრეთვე შეძენა და დარიგება თავის წევრთა შორის რამდენიმე ასეული სხვა და სხვა საჭირო აგრონომიულ გამოცემებისა და სხვა, რისთვისაც უდრმესი მადლობის ღირსნი არიან სამთამადნო განყოფილების გამგე მოქ. ყიფშიძე და ენტომოლოგიური ბიუროს გამგე მოქ. ნაგორნი, რომლებმაც შეღავათიან პირობებში დაუთმეს წრეს ეს გამოცემები. ომმა წრის მუშაობა ძალიან შეაფერხა, მაგრამ დღეს ის უკვე ახლდება. (წარსულ შაბათს უკვე შესდგა პირველი მოხსენება სტ. გ. აბესაძისა: „სოფლის მეურნეობის წარმოების სასურველი სახე", რომლის გარშემო მსჯელობა პროფესორ გებლმანის მონაწილეობა გადადებულია 21 ამ აპრილის საღამოს 8 საათამდის უნივერსიტეტში) და იწარმოებს გაორკეცებული ინტენსიობით იმ იმედით, რომ ამ ფრიად საჭირო კულტურულ მუშაობაში მისი მხარეზე იქნება მშრომელი ხალხის სრული თანაგრძნობა.

ა.

ახალი ამბები

— სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიბრძნის-მეტყველების ფაკულტეტის მეორე სემესტრის სტუდენტმა პავლე სვანიძემ, დაჰკარგა პირადობის მოწმობა, რაც გაუქმებულად ითვლება.

— **კონსტ. გამსახურდიას რეფერატი.** პარასკევს აპრილის 22 ს ნაშუადღევის 6 საათზე ხელოვანთა სასახლეში (ხოშტარიასეული სახლი. სერგიევის ქ.) კონსტ. გამსახურდია წაიკითხავს მოხსენებას: „რითმის ფსიხოლოგიურისა და ესთეტიური თვალსაზრისით განხილული". მოხსენება დაიწყება სწორედ ექვს საათზე. დასწრება ყველას შეუძლია.

— საქართველოს რევკომის განკარგულებით, სამასი ათასი მანეთი გადაეცა სახელმწიფო დრამის თეატრის კომისარს ი. ზარდალიშვილს დამსახურებულ მსახიობის კოტე ყიფიანის დასაკრძალავად.

— იტალიის საკონსულოდან მიღებულია შემდეგი ცნობა: 16 აპრილს ბათომში ჩამოვიდა გემი „საქართველო" ფქვილით, შაქრით, მედიკამენტებით და სხვა საქონლით დატვირთული.

— 18 აპრილს გემი „ანტონ" ნავთით დატვირთული ბათომიდან გავიდა კონსტანტინეპოლში ნავთის რესპუბლიკისათვის საქონელზე გადაცვლის მიზნით.

— გემი „პლატა ლანდ-ტრიესტანო" ჩამოვა ბათომში 21 აპრილს. ამავე რიცხვში ჩამოვა გემი „ვენეცია" მარილით დატვირთული.

— **შინაგან საქმეთა კომისარიატში.** შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარმა ვ. კვირკველიამ წინადადებით მიმართა საქართველოს ს. ს. რესპუბლიკის ყველა რევკომებს წარმოადგინონ ერთი კვირის განმავლობაში შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატში სრული ცნობები, როგორც სამაზრო, ისე თემების რევკომების შემადგენლობის შესახებ განყოფილებათა ორგანიზაციის და მათ პერსონალურ შემადგენლობის შესახებ. აგრეთვე იმავე ვადაში წარმოადგინონ რევკომების სხდომათა ყველა ოქმების ასლები და მათ მიერ გამოცემული ბრძანებანი.

სოც.-ფედერ. პარტიაში

ქუთაისი 11 აპრილს შესდგა პარტიული კრება. რომელშიაც მონაწილეობას იღებდა სამაზრო, საქალაქო და რაიონული კომიტეტები, მოხსენება გააკეთა ამხ. შალვა ნუცუბიძემ. მიღებულ იქნა რეზოლიუცია: კრებამ მოისმინა ამხ. შ. ნუცუბიძის მოხსენება, სავსებით იზიარებს შეერთებულ კრების მიერ მიღებულ რეზოლიუციას და ადგენს აწარმოოს პოლიტიკური მუშაობა ამ რეზოლიუციის ნიადაგზე. რეზოლიუციას ხმა მისცა 9, ერთმა წინააღმდეგ, 2 თავი შეიკავა.

ბათომი. ქალაქის კომიტეტის და პასუხისმგებელ ამხანაგების კრებამ მოისმინა ამხ. ნუცუბიძის მოხსენება და 8 ხმით ორმა თავი შეიკავა მიიღო შეერთებულ კრების რეზოლიუცია.

რადიო

ზემო-სილეზია.

ნაუენი. ბრიტანიის განცხადებას, რომ მოკავშირეთ უფლება აქვთ გაანაწილონ ზემო-სილეზია ისე, რომ პოლონელებმა მიიღონ მაღაროები სამრეწველო რაიონში, ესე იგი სწორედ რაიონები გერმანელთა უმეტესობით, როდესაც სასოფლო-სამეურნეო ზონა უნდა დარჩეს გერმანიას, გერმანიის პრესსა გმობს, როგორც უსირცხვილო ვერაგულ განცხადებას.

გერმანია და ანტანტა.

ნაუენი. გერმანიის პრესსა აღნიშნავს, რომ მოკავშირეთა რეინის კომისია ცდილობს საოკუპაციო რაიონებთან შექმნას ავტონომიური ეკონომიური რაიონი. გერმანიის მთავრობა მიიღებს მხოლოდ ისეთ ზომებს, რომ ხელი შეუშალოს უცხოეთის ნაწარმოებთა შემოტანას მაგრე გავლენას, მეტადრე ფუფუნების საგნებისას.

გერმანია ბოიკოტს უცხადებს ანტანტის საქონელს.

ნაუენი. ასბურგელმა ვაჭრებმა დაადგინეს ბოიკოტი გამოუცხადონ ინგლისურ, ფრანგულ და ბელგიურ საქონელს. რესტორანები ამბურგში არ აძლევენ არც სანოვაგეს, არც სასმელებს ამ ქვეყნებიდან შეტანილს. ასეთივე ამბები მოდის ბერლინიდან და ბრესლაველიდან. ამავე მაგარი[?] ... რიამ.

შვეიცარია.

ნაუენი. 16-4 (რადიო) იმ გაზეთების ცნობების გამო, რომ გერმანიამ შუამავლობა სთხოვა ნეიტრალურ სახელმწიფოებს, გამოაცხადეს ნახევრათ ოფიციალური ცნობა, რომ შვეიცარიის პრეზიდენტი და სიმონსი შეხვედრის დროს არ შეხებიან ამ საკითხს.

თვითგამორკვევა სიტყვით და საქმით

ნაუენი 18-4 (რადიო) საფრანგეთის ელჩმა ვენაში, რომელსაც მხარი დაუჭირეს ინგლისის და იტალიის ელჩებმა, მოითხოვა მოსპობა მოძრაობა ავსტრიის გერმანიასთან შეერთების სასარგებლოდ, დაიმუქრა—წინააღმდეგ შემთხვევაში შევწყვეტ იმ დახმარებას, რომელსაც ავსტრიას ვუწევთ. ვენასა და სხვა ქალაქებში გაიმართა საპროტესტო მიტინგები. გერმანული პრესა, მათ შორის სოციალ დემოკრატიული აღნიშნავს ერთვნულ თვითგამორკვევის უფლების ცრუ დამცველების ბარბაროსობას.

ბრძანება

საბჭოთა სოციალისტურ საქართველოს რესპუბლიკის რევოლიუციონურ კომიტეტის დეკრეტებითა და ბრძანებებით ალიარებულია საქართველოში თავისუფალი ვაჭრობა, სურსათ სანოვაგის და სხვა სგვა საქონლის თავისუფალი ვაჭრობა, სურსათ-სანოვაგის და სხვა საქონლის თავისუფალი გადაზიდვა-გადმოზიდვა რესპუბლიკის საზღვრებში, აკრძალულია ყოველგვარი ჩხრეკა ბინებისა და ვისმე დაპატიმრება და აგრეთვე აკრძალულია რისამე რეკვიზიცია ან კონფისკაცია გარეშე იმ წესებისა, რომელიც ნაჩვენებია ხსენებულ დეკრეტებში და ბრძანებებში.

ჩემდამი მოსულ ცნობებით, რაიც მტკიცდება შინაგან საქმეთა კომისარიატში მრავლად შემოსულ საჩივრებიდან, ადგილობრივი რევკომები და მისი ცალკე წევრები ზემოთ მოყვანილ დეკრეტებში აღნიშნულ წესების მიუხედავად უკრძალავენ მოქალაქეთა და ვაჭრებს სურსათ-სანოვაგის და სხვა საქონლის გადატან-გადმოტანას რესპუბლიკის საზღვრებში, თვითონ ახდენენ მოქალაქეთა ბინების ჩხრეკას და დაპატიმრებენ მათ, ახდენენ ნივთების, ავეჯეულობის, საქონლისა და უძრავ ქონების რეკვიზიციას და კონფისკაციას და სხვ.

საქართველოს რესპუბლიკის რევოლიუციონური კომიტეტი ზემოთ-მოყვანილი დეკრეტებისა და ბრძანებების გამოცემის დროს ხალხისა და რესპუბლიკის ინტერესებით ხელმძღვანელობდა საბჭოთა ხელისუფლების განსამტკიცებლად რესპუბლიკაში, ადგილობრივ რევკომების და მისის წევრების უკანონო მოქმედებანი კი სრულიად სცემენ და აქარწყლებენ საბჭოთა ხელისუფლების პრესტიჟს და უკმაყოფილოთა რიცხვს ამრავლებენ. ამ გვარად ისინი ემსახურებიან საბჭოთა ხელისუფლების მტრებს და არა იმ მიზანსა და დანიშნულებას, რომელთა სამსახურისათვის არიან მოწოდებულნი.

გაფრთხილებთ საბოლოოდ და წინადადებას გაძლევთ ყველა რევკომებს, მის წევრებს და თანამდებობის პირთ მტკიცედ დაიცვან საქართველოს რევოლიუციონურ კომიტეტის მიერ გამოცემული ყველა დეკრეტი და ბრძანება და არავითარი დაბრკოლება არ აღმოუჩინონ მოქალაქეთ სურსათ-სანოვაგისა და სხვა საქონლის გატან-გადმოტანაში, არ მოახდინონ არავითარი ჩხრეკა და დაპატიმრება მოქალაქეებისა რეკვიზიცია და კონფისკაცია ნივთებისა ავეჯეულობის ან უძრავ ქონებისა იმ წესების გარეშე, რომლებიც აღნიშნულია კანონში.

ხსენებულ კანონების დამრღვევნი დასჯილ იქმნებიან რევოლიუციონურ წესების მთელის სისასტიკით.

მოქალაქეთ წინადადებას ვაძლევთ ამ წესების დარღვევის შემთხვევებში დაუყონებლივ აცნობონ შინაგან საქმეთა კომისარიატს, დამნაშავეთა წინააღმდეგ სასტიკის ზომების მისაღებათ.

შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი ვ. კვირკველია. საქმეთა მმართველი: გ. ხახანაშვილი.

ლაზების ძველი და ახალი

გაგრძელება

აქ ერთი სასახელო კიდევ ის გახლავთ რომ ჩუქურთმის ჭრა და ნამეტურ მარმარილოს ქვაზე ქანდაკებაც ერთობ ძნელი საქმეა, მიუხედავად ამისაა ლაზებს ყველა ცსენი და ნამეტურ ფერა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დის წამლებით ხატვაც ისე კარგად აქვნდათ შესწავლილი, რომ იგინი სახელოვან ხელოსნებად გამოცხადებულან მთელს საქართველოში, რადგანაც აქ ხელოვნებაზედ არ არის ლაპარაკი და მტკიცება ლაზების წინაპართა კულტურულად ამ დღეის შესახებ. ამიტომ აქ ჩვენ მოკლედ მოვსთვლით კიდევ ლაზების კულტურულად არსებობის ცნობებს.

უნდა მოვახსენოთ, რომ ლაზები, როგორც ერთსა და ორს ხელოსნობაში ყოფილან დაწინაურებულნი, ასევე ყოფილან ზოგს სახელოსნო საქმეებში წარჩინებით შემოსილები. ამის მაგალითია ლაზების სამეურნეო ნაწილი და ნამეტურ მეხილობა და ბაღოსნობა. მაგალითებრ ლაზებმა მთელი ლაზისტანის ტყეები და ველები გაავსეს ხილის ხეებით. ძველად ლაზისტანში ზოგი ხილის ხეები ძრიელ ცოტა იყო.

ლაზებმა გააშენეს კაკალი, თხილის ხეები, წაბლის, ლეღვის, წარმატებაში წაიყვანეს ლიმონის, ფორთოხალის საქმეები და ნამეტურ ზეთის ხილის გამრავლება და მერე ამ ხილების დამარილება—კარგად პირველ ხარისხზე აიყვანეს.

ლეღვის ჩირს ლაზები აკეთებდენ ისე კარგად, რომ მათგან გამხმარი ლეღვის ჩირი ისეთი ტკბილი და კარგი გახლდათ, რომ იგი ევროპიელთაც კი გაჰქონდათ. ევროპაში დაც იქ ეს ლეღვის ჩირი კარგს ფასშიაც იყიდებოდა. ამ ლეღვის ჩირი პატარა ყუთებით ჩვენს საქართველოშიაც მოჰქონდათ ხოლმე.

ზეთის ხილის ხეებიც მოავლეს ლაზისტანში და მათ მოვლაც ლაზებმა კარგათ იციან, მაგალითებრ ზეთის ხილის დაკრეფა, მერე მისი დამარილება და წესიერათ დამზადება, ამათი დამზადებული ზეთის ხილი ქებულია ყველგან და მიტომაც იგი კარგს ფასებშიაც ისყიდება. ლაზური ზეთისხილი ბევრათ სჯობია ბერძნების ზეთის ხილს.

ლაზისტანი, როგორც მდიდარი იყო ბუნებით, მიტომ სავსეიყო მთელი ლაზისტანიც სხვა ხილის ნაყოფით, ამის მაგალითია შემდეგი გარემოებათ, ლაზისტანში ძველ-დგანვე დიდათ მრავლდება ფუტკარი, ამიტომ ლაზებმა ფუტკრის მოვლა-მოშენებაც ძველადგანვე ძრიელ კარგათ ხეიგნეს, შეისწავლეს მათი ცოვლა მოშენების ორიცერობა კარგათ და მერე მათ დაუწყეს გამრავლებაც.

ამიტომაც გახლდათ, რომ ლაზისტანში დიდი ძალი თაფლი მოდიოდა, იმდენი, რომ ლაზისტანის თაფლი ევროპაშიაც კი გაჰქონდათ გასაყიდათ და ახლანდის დროს რუსეთის ოდესაში და საქართველოშიაც გადმოჰქონდათ და ჰყიდნენ კი ფასებში. მოკლეთ ითქმის, რომ ლაზისტანი ძველადგანვე თითქმის თაფლის ქვეყანა ყოფილა.

თაფლი ისე მრავალი იყო ლაზისტანში, რომ მანაგან გამოდიოდა დიდი ძალი წმიდა სამთელიც ეს სამთელი მათში იგოდენათ მრავალი იყო, რომ ლაზები სახლებშიაც ღამე ასანთებთ წმიდა სამთელს ხმარობდენ სულ, ამას გარდა კიდევ იმდენი იყო მათში ეს, რომ წმინდა სამთელი საბერძნეთშიაც გაჰქონდათ საეკლესიოთ, რუსეთშიაც და საქართველოშიაც გადმოჰქონდათ და საეკლესიოთ ჰყიდდნენ სამლოცველოებზედ.

თქმულება არის, რომ ყვით წმინდა სამთლისაგან არყის გამოხდაც პირველად კი ლაზისტანში დაუწყიათ ლაზებმა და მერე ლაზისტანიდამ ამ არყის ხდის ცოდნა გურიაში გადმოუტანიათ, იმის ცნობაც არის დარჩენილი, რომ ეს არაყი გამოუხდიათ ლაზელ ბერებს, რომელნიც თურმე სახელის მონასტერში იყვნენ ამზრდილნი და იქვე სცხოვრებდნენ.

რაკი ასეთ ცოდნაზედ ლაპარაკი, არ შეიძლება, რომ აქ არ მოვიხსენოთ ერთი გარემოებაც. არყის გამოხდასთან ლაზები ღვინის დაყენებაშიაც მიხვედრებულნი ყოფილან. მაგალითებრ, ლაზისტანის ტყეებში იგინი ძრავლად მისდევდნენ ვაზის გამრავლების საქმეს, მთელი ლაზისტანის ტყეები ლაზებმა ძველათ სულ ვაზის ხეებით გაავსეს, ამიტომ ლაზებში ყურძენიც ბევრი მოდიოდა და აქედამ ლაზები თეთრს და წითელ ღვინოსაც მრავლათ აყენებდენ, საყურადღებოა, რომ ღვინო იქ თურმე ძრიელ კარგი გამოდიოდა.

მთელს ლაზისტანში, ზედმეტ სულ ლაზური ღვინოები იხმარებოდა, ამას გარდა ლაზებში იმდენი იყო ღვინო რომ ძრიელ ხშირათ თვით ბიზანტიაშიაც აქედამ გაჰქონდათ ზედამეტი ღვინო, რადგანაც ბიზანტიის იმპერიის დამხობის შემდეგ, იგინი ოსმალთა შიშით ღვინოს ვეღარ სწურავდენ და ამიტომ მათ ლაზისტანიდამ გადაჰქონდათ საჭირო ღვინო ამისაგან თურმე ლაზებს კარგი მუშაობა და ვაჭრობაც აქვნდათ გამართული ბერძნებთან ბიზანტიაში.

ლაზისტანში ღვინის დაყენების მიმდევრობა ამიავარდა მეჩვიდმეტე საუკუნის ნახევრიდამ, იმის ცნობებიც არის დაშთენილი, რომ ლაზები ღვინოს სვამდენ მაშინაცკი, როცა იგინი ისლამს დაუკავშირდნენ, ეს გარემოება ოსმალის მოლეებმა და ხოჯიებმა შეიტყვეს, მათ ლაზებს სასტიკათ აუკრძალეს ღვინის სმა, მაგრამ ვეღარაც ამით გააწყვეს რამე ამის მერე ოსმალთა მთავრობის ბრძანებით მთელს ლაზისტანის ტყეებში დაიწყეს ვაზის ხეების ამოგლეჯა და მოსპობა მათი, მოკლე დროის განმავლობაში მთელ ლაზისტანში ისე მოაწყეს საქმე, რომ მეთვრამეტე საუკუნის დამლევს მთელს ლაზისტანში ვაზის ხეები წამლადაც აღარსად იშოვნებოდა.

ამ გარემოებამ ლაზები დიდად დაღონა, მაგრამ რას იზამდენ, ვერაფერს, დანობდენ მით უფრო რადგანაც ლაზები ღვინისაგან ძმარსაც აკეთებდენ და ამ ძმარს ლაზები საჭმელების გარდა ხშირათ წამლათაც ხმარობდენ, დაღონებული ლაზები აქეთ იქით მიაწყდენ და მერე მათ მოახერხეს ძმრათ დაყენება და გამოხდა ხართუთისაგან, მაშინ ლაზებში „ხართუთამ" მრავლათ იყო თუთრიე.

ცოტა ხნის შემდეგ ოსმალებმა ესეც შეიტყვეს და ლაზების აუკრძალეს „ხართუთის" ძმრის გაკეთებაც, ლაზები ამის ბრძანებით შეაფიცეს, ვინი ირძანებას დაემორჩილნენ და მას შემდეგ მართლაც ესეც დასტოვეს ამის შემდეგ მათ ლიმონს დაუწყეს ძმრათ ხმარება და საქმე ისა და წამლათაც ყოველივეს ლიმონისაგან გამოხნახავდ წვენს ხმარობდენ. ახლაც კი ოსმალნი ლაზებს ხმას არ სცემდენ, რადგანაც ლიმონის სიმჟავეს თვითონაც ხმარობდენ ოსმალნი.

მოკლეთ ითქმის, რომ ლაზებს ოსმალებმა ბევრი რამ სამეურნეო საქმეების კეთება და ოსტატობანი დაავიწყეს და არის ნიშან წყლულია ის გარემოებაც, რომ ლაზები მრავლათ მისდევდენ დოროს მოვლა მოშენებას, რადგანაც ლაზისტანში რყო და ასეთნი ძრიელ ბევრი იყო, რითაც დოროები საზრდოვდებიან ადვილათ და კარგად, მაგრამ ესეც ამოფერდა მათში ისე, რომ მეთვრამეტე საუკუნის ნახევრის ამათი პეპლებიც აღარ იყო, დღეს ხომ ლაზისტანში სრულიად გამქრალია დოროების სინსილა, თუმცა ერთ დროს ყოველი ლაზის ოჯახი მდიდარი იყო ამათის რიცხვით.

აწინდელმა გათურქებულმა ლაზებმა უნდა იცოდნენ ის ჭეშმარიტება, რომ მათი წინაპრები არას დროს არ ყოფილან უკანჩამორჩენილ ხალხთა იგინი ბევრს მეზობელ ხალხებზედ მაღლა იდგნენ კულტურით და საზოგადო საქმეთა პატივისცემით, სულ ეს იყო იმის უმთავრეს მიზეზებათ გამხდარი, რომ ლაზები ლაზისტანში ყოველთვის მძლრები იყვნენ, ამათი ცხოვრების პირობები ისე იყო მოწყობილი რომ ძველათ, მთელს ლაზისტანში ერთს მათხოვარსაც ვერა ნახავდით.

ასე იყო ლაზისტანი XII საუკუნეში და ამის შემდეგაც ერთობ კარგა ხანს, ასეთი ცხოვრების წესები ლაზებს მიტომ ჰქონდათ, რადგანაც იგინი სულ ძველათ დაადგნენ წარმატების გზას და ცხოვრების რიგიანათ მოწესრიგებას.

ესეთი ლაპარაკი ვინმემ მძაფე პატრიოტობით არ ჩამოგვართვას, ანუ ლაზების ქება დიდებათ და თავის კვეხნაში, ლაზები რომ ასე იყვნენ ცხოვრებით მოწესრიგებულნი და წინ წასულნი, ამას ასაბუთებს კიდევ შემდეგი პირობები.

ლაზები წინათვე გრძნობდენ ასეთ ცხოვრების მოწყობის საჭიროებას, ამიტომაც მათ ამოირჩიეს ორი გზა ასეთი ცხოვრების მოწესრიგებისათვის, პირველათ სხვანი დაადგნენ ორს წარმატების გზას, რომელთა მფლობელობის დროს, მათ კარგათ შეისწავლეს რომაული ენა და მათებური სახელოსნო საქმეების მართვა გამგეობა და შრომა, დამაღლთა ფლობის დროს, იგინი ისე დაწინაურდნენ, რომ სამადნო საქმეთა მუშაობით რომაელთ წინაც უსწრობდნენ და ყველა სახელოსნო და სამადნო საქმეში დიდად სახელოვნებდნენ.

რომაელთა ფლობის დროს, როცა რომაელებს ეკავათ საქართველო და შავი ზღვის ნაპირები, მაშინ ლაზებმა გამოსძებნეს ლაზისტანს ახლოს, მურღულის ხეობაში, სპილენძისა, თითბრისა და რკინის მადნების ადგილებიც, ლაზებმა ეს მადნები გახსნეს და მუშაობაც დაიწყეს, ამ მადნების მუშაობამ გასტანა კარგა ხანს და როცა საქართველოს სამეფო დაარსდა, ფარნაოზ მეფის დროს, ამ მადნებში სულ ლაზები მუშაობდნენ. ამ მადნების დამუშავების საქმეებს ჩვენი ქართლის ცხოვრებაც გვაუწყებს, ამის ნიშნები ლაზებში დღესაც არის დარჩენილი.

ლაზების ისტორიაში საყურადღებო არის ერთი ის გარემოებაც რომ რომაელთა მფლობით დმონებულმა ლაზებმა ლაზისტანის გვერდით თითქმის შიგ ლაზისტანში გამოსძებნეს თუთის მადნის ადგილები და საქმე ისე მოაწყეს მათ, რომ ართვინსა და ლაზისტანს შუა, ერთს ხეობაში გახსნეს თუთის (ცინკი) მადანიც, სადაც ლაზებთან ერთად რომაელი ხელოსნებიც მუშაობდნენ. ამ გვარათ ჩვენ ვხედავთ ისტორიაში, რომ ლაზები ცხოვრების წარმატების გზას პირველათ რომაელთა ფლობის დროს დაადგნენ.

საყურადღებოა კიდევ შემდეგი დროც, როცა ამ მხარეზედ გძლიეროდა ბიზანტიელების ფლობა და გავლენა. ბიზანტიელების დროს, ლაზისტანში მოძებნილ იქმნა თეთრი და ლურჯი მარმარილოს ქვის მადნები, ამის გარდა ბიზანტიელებმა სხვაც ბევრი რამ შექმნეს და ააღორძინეს ლაზისტანში. ბიზანტიელების დროს, ლაზები ბევრის ისეთის სახელოსნო საქმიანობით დაწინაურდნენ, რაც საყურადღებო იყო დიდათ მათს ცხოვრებაში.

რომაელთა და ბიზანტიელთა ფლობამ ლაზებს ასწავლა ბევრი რამ სახელოსნო საქმეთა კეთება და ნამეტურ შემდეგ სახელოსნო მუშაობათა წარმოება, რომლითაც ლაზები შემდეგს საუკუნეებში ლაზისტანში დიდათ დაწინაურდნენ და მასთან მთელს საქართველოშიაც დაიწყეს ხელოვნება, რის ნიშნებს ჩვენ „ქართლის ცხოვრებაც" გვაუწყებს მეთორმეტე საუკუნეშიაც.

საქართოთ ვსთვლით, რომ რაც ამ წერილის ზემოთ გავკვრით ვილაპარაკეთ, ის აქ თვისთოეულათ მოვსთვალოთ, რომ დიადი ისტორიული გარემოება აწინდელმა ლაზებმა იცოდენ კარგათ, ეს პირობები მათ უნდა შეისწავლონ კიდეც და იცოდნენ დაწვრილებით ის პირობებიც, რომ მათ წინაპართა ასეთ მემკვიდრეობას და კულტურას ერთობ დიდი კავშირი აქვს ჯერ, რომაელთა კულტურულს ზეგავლენას და მის მერე ბიზანტიურსაც.

აწინდელმა ლაზებმა უნდა იცოდნენ კარგათ, რომ მათ სამშობლოს ერთ დროს რომაელები ჰფლობდა და მეორე დროს ბიზანტია, ამ ხალხებისაგან ლაზებმა შეისწავლეს ბევრი რა და ამიტომ აქ ჩვენ მოვსთვლით ზოგი ერთებს.

ლაზებმა რომაელთაგან ვისწავლეთ მეურნეობა, მევენახეობა და ხეხილების დამყნა და უკეთ მოვლა მოშენება. ლაზებმა გააფართოვეს ლიმონის ხილის დარგვა მთელს ლაზისტანში, ფორთოხალის, ლეღვის, ზეთის ხილის, კაკლის და სხვათა ასეთების.

რომაელთაგან ისწავლეს მებაღობა, ხარაზობა, ტყავზე მუშაობა.

ქონების სახელოსნოებიც რომლების დროს არიან შემოღებული.

ყაზაზობაც რომაელებისაგან შეისწავლეს, ძაფების მრავალ ფერით გამოყვანა ძაფების გამოყვანის დროს, ლაზებსვე შეეპარათ ნებსით გამოყვანა, ქინძისთავის, მაკრატლის კეთება და ბევრიც სხვა ასეთების, ნამეტურ სარკის შესაძლებაც ამ დროს აკუთვნებენ.

ცნობა არის, რომ ლაზებს საპნის კეთებაც რომაელთაგან შეუსწავლიათ, რომაულათ ხომ საპონს „საპონი" ეწოდება, ასევე სხვაც ბევრი რამ და გ. წერეთლის სიტყვით, რომაელთა გავლენა ისეთი ძლიერია ქართველ ლაზებზედ, რომ თვით ქართულ-ლაზური სიტყვა ტაბლაც კი ლათინური ტაბლა გახლავსთ.

ზ. ჭ.

(დასასრული იქნება)

მუშათა ბაზრის მოწეს-რიგება.

შრომის სახალხო კომისარმა დაუგზავნა ყველა პროფკავშირებს, საქარხნო და ადგილობრივ კომიტეტებს ს. ბ. ქ. ს. შრომის განყოფილებებს შემდეგი ცირკულიარი:

მუშათა ბაზრის მოწესრიგების მუშათა ძალების გეგმა შეწონილ აღრიცხვის და მათი განაწილების აუცილებლობა ქალაქის საზღვრებში მოითხოვს სათანადო ზომებს. ამ მიზნით შრომის სახალხო კომისარიატს საჭიროთ მიაჩნია მუშათა ძალების მთელი აღრიცხვის და განაწილების ერთ ადგილას შეჯგუფება, რისთვისაც ახლად დაარსდა მუშათა ძალების აღრიცხვის და განაწილების განყოფილება, რომელიც თავის რიგად განიყოფება მთელ რიგ ქვეგანყოფილებებზე ს. ს. ს. რ. მთელს ტერიტორიაზე. ზემო აღნიშნული ცნობების ცხოვრებაში გასატარებლათ შრომის სახალხო კომისარიატმა 23 მარტს გამოსცა სათანადო დადგენილება, რომლითაც ყველა დამქირავებელს მიუზიდავთ იმას, თუ რომელ კატეგორიას ეკუთვნის ის, ვინც ეძიებს მუშებს, მოსამსახურეთა მიიღება მხოლოდ მუშათა ძალების აღრიცხვა განაწილების ქვეგანყოფილების საშუალებით. ამავის მხრივ ეს დადგენილება ითვალისწინებს უმეტესწილ რუგისტრაციის ერთ ადგილას თავმოყრას. მხოლოდ ამ გზით იქნება შესაძლებელი ნაყოფის მიღწევა არა მარტო მუშათა ძალების აღრიცხვა განაწილებაში, არამედ ქვეყნის მოეწყობილობის და საზოგადო მთელი სამეურნეო ცხოვრების განვითარებაში. საერთო საქმის წარმატებისათვის არ კმარა მხოლოდ აღრიცხვა-განაწილება უმუშევართა, რომელნიც მიმართავენ ქვე განყოფილებას. ამ ძალებზე დამყარება ყოველთვის არ შეიძლება, რადგანაც ხშირათ ხდება ისეთი, შემთხვევები, როცა ამა თუ იმ კატეგორიის მუშების მოთხოვნა, ქვე-განყოფილებას არ შეეძლება ყოველთვის დააკმაყოფილოს, მოთხოვნილ კატეგორიის პირთა უქონლობის გამო. ამიტომ ძლიერ მნიშვნელოვანია აგრეთვე მუშათა ძალების აღრიცხვა ადგილებზე, ე. ი. იმათი ვინც მუშაობენ. ამის საჭიროება საგრძნობი იქნება მაშინათვე, როგორც კი ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრება მოწესრიგდება და როცა საჭირო იქნებიან სხვა და სხვა კატეგორიის სპეციალისტები. განსაკუთრებით ეს უნდა ითქვას შეგნებულ მუშათა შესახებ, რომელთა შორისაც უნდა გამოყოფილ იქმნენ მელოთონენი. შრომის სახალხო კომისარიატს, რომელიც ამ დადგენილების გამოცემის დროს ხელმძღვანელობდა აღნიშნულ პოსტულატებით, არ შეეძლო გაუთვალისწინებული არ ჰქონოდა ეს მომენტი. შრომის სახალხო კომისარიატი ამ საკითხის გადაჭრას ხედავს დადგენილების მე-8 პუნქტში, რომელშიაც ნათქვამია: „გადასვლა, რომელსაც თან სდევს მომუშავეთა გადაჯგუფება სხვა დაწესებულებაში, წარმოებაში ან მეურნეობაში, რომელიც იმყოფება ამ თუ იმ ადგილს, სწარმოებს სათანადო მმართველ ორგანოს საშუალებით მუშათა ძალების აღრიცხვა-განაწილების ქვეგანყოფილების ნებართვით.

ეს იმას ნიშნავს, რომ თვითეული მშრომელი, როგორც თანამდებობას ან მუშაობას არ უნდა ასრულებდეს ის არავის არ შეუძლია გადიყვანოს სხვა დაწესებულებაში და არც თვით მას შეუძლია ერთი დაწესებულებიდან მეორეში გადასვლა თავის საკუთარი ინიციატივით. ერთი შეხედვით ადგილზე ასეთი მიჯაჭვა თითქოს ძალადობას ნიშნავს, მაგრამ თითეული ამ დადგენილების აზრით გამსჭვალული მშრომელი, რომლისთვისაც ძვირფასია ქვეყნის განვითარებისა და არსებობის ინტერესები აუცილებლად სცნობს ასეთ წესს. ეს მიჯაჭვა საშუალებას იძლევა მუშათა ბაზრის მდგომარეობის გამორკვევისა და ამით ადვილებს მუშა ძალის ერთი დაწესებულებიდან მეორეში გადატანას. შრომის სახალხო კომისრის დადგენილება დიდი ენერგიასა და შრომას მოითხოვს და მის განხორციელება შეიძლება თუ ფართო მასა შეიგნებს და მხარს დაუჭერს მას და მასში მონაწილეობას მიიღებენ მუშათა ორგანიზაციები, რომელთა შორის პირველ ადგილი, უნდა ეჭიროს ქარხნის კომიტეტებს, რომელნიც ადგილობრივ ხელმძღვანელ ორგანოებს. ამისათვის შრომის სახალხო კომისარიატი წინადადებას აძლევს ყველა ქარხნის კომიტეტებს, რომ მათ თვალყური ადევნონ რათა სამსახურში მიღება სწარმოებდეს მხოლოდ მუშათა ძალების აღრიცხვის და დანაწილების ქვეგანყოფილებიდან, რისთვისაც ახლად მოსულს მოეთხოვოს სპეციალური ბარათები. მაგრამ მარტო თვალყურის დევნა ცოტა საჭიროა დაწესდეს კონტროლი, რათა არც ერთ მოსამსახურეს, არც ერთ მუშას არ ქონდეს საშუალება ერთი დაწესებულებიდან მეორეში გადასვლისა. მუშა ძალთა დაწესებულების ქვეგანყოფილების ნებადაურთველად დაწესებულებაში, რასაკვირველია, შეიძლება გადაყვან გადმოყვანა. ამისთვის საჭიროა თვით ქარხნის კომიტეტების ნებართვა. შრომის კომისარიატის კოლეგიის წევრი მიქაძე.

მდივანი ყურულიშვილი.

წერილი რედაქციის მიმართ

პატივცემულო რედაქტორო! გთხოვთ თქვენს გაზეთში ადგილი დაუთმოთ შემდეგ ჩემს განცხადებას. შექმნილ მდგომარეობისა გამო მე ჩემს მოვალეობას მშრომელ ხალხის წინაშე უკეთესად შევასრულებ პარტიის გარეშე ამიტომ ჩემთვის სავალდებულო აღარ არის საქართ. სოც.-დემ. მუშათა პარტიის დადგენილებები.

დამფ. კრების ყოფილი წევრი
გიორგი გვაზლიშვილი.

1921 წელს, 20 აპრილი.
ქ. ტფილისი.

რედაქტორი თედო ღლონტი
გამომცემი დრ. მთავარი კომიტეტისა.

დაკარგე სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან მოცემული პირადობის მოწმობა, შესავალი ბილეთი და სალექციო წიგნაკი ეკ. ფაკულტ. პავლეს ძე ცაგარეიშვილის სახელობაზე, გთხოვთ ჩაითვალოს გაუქმებულად. 838

დაკარგე სალექციო წიგნაკი სახელმწიფო უნივერსიტეტის საისტორიო ფაკულტეტის სტუდენტის ნიკოლოზ მეგრელიშვილისა № 1234 იქმნას გაუქმებულად. 848

დაკარგე პირადობის მოწმობა № 53 მოცემული ახალციხის საქართველოს კომისარიატის ალექსანდრე ფარიელი ძე აფაქიძე. 838

დაკარგე სახ. უნ. მიღებული მატრიკული, პირადობის მოწმობა და შესავალი ბილეთი სტ. გრიგოლ ძიძაძე. ჩაითვალოს გაუქმებულად. 839

დაკარგა მატრიკული და შესავალი ბილეთი მოცემული სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ.
840 სტუდენტი ანტ. ლ მელიძე.

ქართულ უნ ვერსიტეტის სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის სტუდენტმა ი. კოსტას ძე პატარიძემ
დაკარგე
მატრიკული № 2771, რომელიც გაუქმებულად უნდა ჩაითვალოს. 843

დაკარგე პირადობის მოწმობა მოცემული ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიბრძნის-მეტყველების ფაკულტეტის მიერ ალექსანდრე მელიტონის ძე არაბიძემ რაიც ჩაითვალოს გაუქმებულად. 845

ყოფ. გიმნაზ. დამაარსებელი და გამგე მათემატიკის მასწავლებელი ი. მაჩაიძე
ამზადებს საშუალო სასწავლებლის ყოველ კლასებში შესასვლელად და 4 კლასის მოწმობაზე პლეხანოვის ქ. ალექსის ქუჩ. კუთხე 25—5, 9—12 და 4—6 ს. 796